

Wolność akademicka
jako zawód i powołanie

WYKŁADY POZNAŃSKIE Z FILOZOFII

Z prac Komisji Filozoficznej PTPN

Redakcja naukowa serii

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz

Przewodniczący Komisji Filozoficznej PTPN

Prof. UAM dr hab. Karolina M. Cern

Prodziekan ds. nauki i współpracy międzynarodowej

Wydziału Filozoficznego UAM

OD POWSTANIA POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK w 1857 roku filozofowie, by wspomnieć tylko pierwszego prezesa towarzystwa hr. Augusta Cieszkowskiego czy Karola Libelta, brali czynny udział zarówno w jego pracach naukowych, jak i aktywnościach nastawionych na krzewienie wiedzy wśród współobywateli.

Kontynuując tę tradycję, obecne władze Komisji Filozoficznej PTPN podjęły inicjatywę wspólnego z Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza wydawania serii *Wykłady Poznańskie z Filozofii*, której ambicją jest przywrócić nie ducha *res publica literaria* naszym czasom, wszakże w postaci nowej, zdemokratyzowanej i otwartej na krytycznych obywateli dążących do oświeconego rozumienia otaczającego ich świata.

Pochłonięci badaniami pogłębiającymi obecny stan wiedzy ludzkiej, częstokroć nie doceniamy znaczenia podzielenia się ich wynikami z szerszym gronem wykształconych czytelników. Mamy nadzieję, że seria *Wykłady Poznańskie z Filozofii* wraz z towarzyszącymi jej wykładami publicznymi stanowić będzie agorę deliberacji pomiędzy badaczami i światłymi obywatelami Rzeczypospolitej.

Wolność akademicka jako zawód i powołanie

Lidia Godek-Ostrouch

Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Poznań 2022

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
Wydział Filologiczno-Filozoficzny, Komisja Filozoficzna

SERIA

Wykłady Poznańskie z Filozofii

REDAKCJA NAUKOWA SERII

Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN

Jakub Kępiński

RECENZENCI

prof. PWr dr hab. Marek Sikora

(Politechnika Wrocławska)

prof. UMK dr hab. Marcin T. Zdrenka

(Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu)

REDAKCJA JĘZYKOWA I KOREKTA

Kamila Sowińska

PROJEKT OKŁADKI I ŁAMANIE

TREVO Martins

Publikacja sfinansowana przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Creative Commons: Uznanie autorstwa – Bez utworów
zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0)

Poznań 2022

ISBN 978-83-7654-419-9

DOI 10.14746/978-83-7654-419-9

Wydawnictwo

Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań

<http://www.ptpn.poznan.pl>, dystrybucja@ptpn.poznan.pl

Spis treści

Wstęp	7
1. „Prawdy należy szukać we własnych myślach, a nie w zewnętrznych śladach”, czyli o fałszywej dychotomii	17
1.1. Nauka jako wytwór kultury	21
1.2. Perspektywizm i typy idealne	28
1.3. Wolność i jasność	34
2. Powołanie, czyli o poszukiwaniu demona „trzymającego nici życia”	39
2.1. Ideał powołania. Źródła	40
2.2. Powołanie nauki	45
3. Polityka naukowa: „stare grzechy mają długi cień” ..	55
3.1. Autonomiczna orientacja polityki naukowej (odczarowanie nauki)	59
3.2. Heteronomiczna orientacja polityki naukowej (zaczarowanie nauki)	62
4. Wolność racji i racja wolności: „Nie możemy złapać pociągu wcześniej niż w momencie, kiedy odjeżdża”	67

4.1. Wolność i konieczność	68
4.2. Wolność i akademia	78
4.3. Wolność i edukacja	88
4.4. Wolność i państwo	94
Zakończenie	101
Bibliografia	111
Streszczenie	115
Summary	117